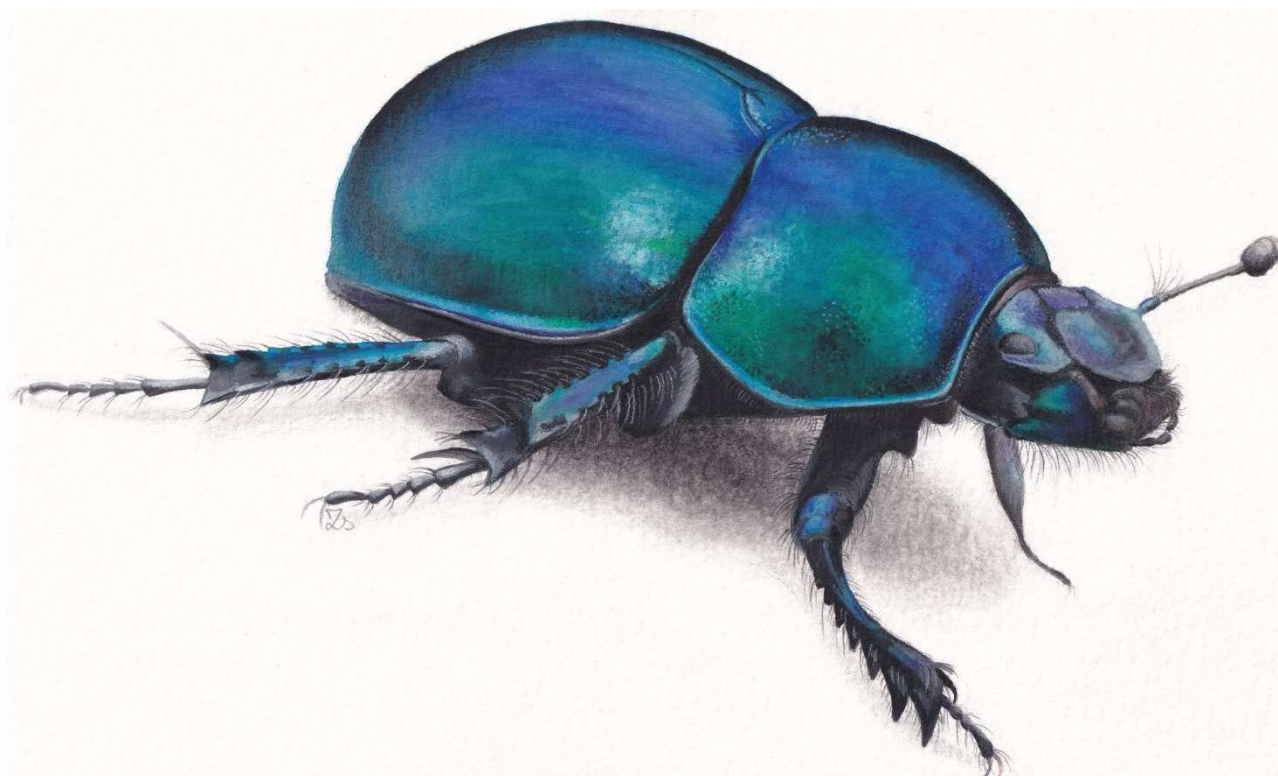

Rovarász Híradó

A Magyar Rovartani Társaság tájékoztatója
97. szám, 2020. március

Tartalom:

Rovarász elődeink — Sajtófigyelő — MRT hírek
Rövid hírek

Rovarász Híradó

a Magyar Rovartani Társaság
negyedéves tájékoztatója

A tájékoztatóban megfogalmazott vélemények nem minden esetben tükrözik a Szerkesztőbizottság és a Magyar Rovartani Társaság vezetőségének álláspontját.

A Rovarász Híradót alapította 1989-ben:
Nagy Barnabás

Felelős szerkesztő: Haltrich Attila (*HA*)

Szerkesztőbizottság: Balázs Klára (*BK*),
Merkl Ottó (*MO*), Koczor Sándor (*KS*),
Nagy Barnabás (*NB*), Puskás Gellért (*PG*),
Rédei Dávid (*RD*), Rozner István (*RI*), Szalóki Dezső (*SzD*), és Szöcs Gábor (*SzG*).

Szerkesztőség:
SZIE, Kertészettudományi Kar, Rovartani
Tanszék,
1118 Budapest, Ménesi út 44.
Telefon: 3057219
drótposta: haltrich.attila@kertk.szie.hu

Magyar Rovartani Társaság (MRT)
1088 Budapest, Baross utca 13.
www.rovartani.hu

A Magyar Rovartani Társaság célja és feladata a rovaran általános művelése, elsősorban a magyarországi rovarvilág kutatása és vizsgálata, valamint a rovarani ismeretek terjesztése.

Elnökség (2019)

Elnök:	Vig Károly
I. alelnök:	Merkl Ottó
II. alelnök:	Szöcs Gábor
Titkár:	Puskás Gellért
Előadásszervező:	Koczor Sándor
Szerkesztő:	Merkl Ottó
Pénztáros:	Szalóki Dezső
Ellenőr:	Balázs Klára
Jegyző:	Szöke Viktória

Ülések – a nyarat kivéve – minden hónap harmadik péntekén a **SZIE Kertészettudományi Karán, az „E” épület E/2 termében (Budapest XI., Ménesi út 45), délután 4 órakor.**

Illusztráció

Címlapon:

tavaszi álganéjtúró

(a 2020-as év rovára)

Trypocopris vernalis (Linnaeus,
1758) (Coleoptera: Geotrupidae)

Festmény: *Varga Zsófia*
@HirviArt

November közepén telepedtem át családotul Erdélyből, a decemberi választmányin már fel is vettek a Magyar Rovartani Társaság tagjai közé. Mészáros Zoli volt a mentorom, munkahelyi vezetőm, és csak egyszer kellett mondanom, hogy „elvárom, hogy a rovarani üléseken ott legyél”. Aztán elrepült 32 esztendő, és azóta is ott vagyok. Mindegyiken.

Pedig ez nem is annyira egyértelmű, ha meggondoljuk. Hiszen az ember megnézi a meghívót, hogy kik fognak előadni és mit, hát nem biztos, hogy mindig mindent meg akar hallgatni. Nem szólva arról, hogy az embernek vannak kedvenc előadói, és olyanok is, akik kimondottan idegesítik.

De nem én vagyok egyedül így, hiszen van még vagy 20 – 25 ember, aki sosem hiányzik az ülésekről. Ők a „mag”, a rovartanik törzsközönsége.

Közéjük tartozott Martinovich Valér is. Az 1990-es években a Választmányinak is tagja volt, aztán elfoglalta helyét az első sorban, a „nagy öregek” között. Vele nem az MRT ülésein, hanem a munkahelyemen ismerkedtem meg. Már nem oktató, de egy darabig még bejárt elbeszélgetni a kollégákkal. Neve nagyon ismerősen csengett, hiszen Karinthy „Martinovics” c. verse, Kohut Magda előadásában, a mai napig az egyik kedvencem.

Csak hallomásból tudom, hogy az egyik Rovarászbálon, az 1980-as évek közepén, mekkora sikere volt a budakeszi sváb asszonyt utánzó alakításával. És lehet, hogy nem csak én emlékezem arra a lírai vetítésére, amivel Szelényi Gusztó bácsira emlékezett meg Nagy Barnabással együtt, még 2004-ben.

Egyébként nem sokat beszélgettünk. Három évtizeden keresztül kézfogással üdvözlöttük egymást a rovarani ülések előtt.

HA

Rovarász elődeink

Dr. Martinovich Valér (1926–2019)

„Főiskolai tanulmányainak befejezése után, 1958 februárjában lett gyakornokként a Kertészeti Kutató Intézet első, hosszú ideig egyetlen rovarásza. Meglehetősen szerényen berendezett laboratóriumban kezdte meg tevékenységét, végzett meglehetősen szerteágazó, jelentős tevékenységet. Egy olyan ágazati intézetben, mint a Kertészeti Kutató Intézet számos, a termesztési problémákkal foglalkozó kísérlethez, nemesítési munkához igényelték segítségét az intézet munkatársainak megelégedésére. Rövid időn belül szerezte meg az intézeten belül a rovartan megbecsülését. Céltudatos tevékenységgel hozott létre egy megfelelően felszerelt laboratóriumot, amelynek évtizedeken keresztül a vezetője volt. Elsősorban zölde- és dísznövénykártévők életmódjának kutatásával, az ellenük való védekezés lehetőségeinek a feltárásával foglalkozott. Doktori disszertációjának a témája is egy dísznövénykártévő az *Acanthophiophilus helianthi* életmódja és kártételének elhárítása volt.

Két könyvet szerkesztett és részben írt, kórtanos és virológus kollégák közreműködésével, amit a Mezőgazdasági Kiadó a *Díznövények gyógyítása* címen jelentetett meg.

Rovartani ülés, 2013. szeptember 20. Középen Martinovich Valér, tőle jobbra Móczár László, balra Nagy Barnabás (fotó: Bodor János)

Ezek díznövények kártévőivel és betegségeivel foglalkozó első önálló munkák voltak. Egyik társszerzője a Jermy Tibor és Balázs Klára szerkesztésében, az Akadémiai Kiadó által gondozott „A növényvédelmi állattan kézikönyvének”.

A gyakorlati növényvédelem problémái mellett eredményes faunisztikai vizsgálatokat is végzett, a fűrőlegyek (Tephritidae) családjának jól ismert specialistája lett. Kísérleteinek és vizsgálatainak eredményeit több mint 50, részben hazai, részben külföldi folyóiratban adta közre.

Éveken keresztül vett részt a Kertészeti Rovartani Tanszék oktatói munkájában, Keszthelyen és Debrecenben, a növényvédelmi szakmérnökök képzésében.

A Magyar Rovartani Társaságnak három éven keresztül titkára, ezt követően alelnöke volt.

Szakmai tevékenysége mellett nem érdemtelen megemlíteni, hogy a Tátra hegyeinek, élővilágának jó ismerője. Számos túra alkalmával a Tátra csúcsainak többségéről tekintett szét. A tátrai tájakról, annak növényeiről rendkívül nagyszámú, szép fényképet készített, és ezek élvezetét szívesen osztot-

ta meg a Kertészeti Kutató intézet munkatársaival, a Magyar Rovartani Társaság tagjaival. Szívből kívánjuk Martinovich Valérnak, hogy sok éven keresztül üdvözölhessük köreinkben.”

Jenser Gábor: Dr. Martinovich Valér 80 éves, Növényvédelem. 45. évf. 3. sz. / 2009

MRT hírek

A XLII. Magyar Rovarászati Napokat 2020. február 21 — 22-én, a Budaörsi Illyés Gyula Gimnázium és Szakgimnáziumban (2040 Budaörs, Szabadság út 162.) tartotta a Magyar Rovartani Társaság. A Rovarászati Napok pályázatainak eredményhirdetésére február 21-én, a 2020. évi rendes közgyűlésre pedig február 22-én került sor.

Pénteken, február 21-én tartotta a Magyar Rovartani Társaság 874. ülését. **Vig Károly elnök köszöntötte a megjelenteket és megnyitotta a 2020. évi Rovarászati napokat.** Őt követte **Árendás Péter**, a Budaörsi Illyés Gyula Gimnázium és Szakgimnázium igazgatója, aki szintén **köszöntőt mondott.** Majd Vig Károly „A 2020. év rovara a tavaszi álganéjtúró. De miért pont ő?” című, Merkl Ottó pedig a „Kincsek a Kopárokon” című előadását tartotta meg.

Következett a **XLII. Magyar Rovarászati Napok pályázati kiírására beérkezett pályamunkák** díjazottjainak értékelése és a díjak átadása. Idén a szokásosnál jóval több fotó érkezett, ugyanis a fotópályázatra kizárólag digitális vagy digitalizált fotókkal lehetett nevezni, a www.rovartani.hu honlap pályázati felületén (<https://www.rovartani.hu/fotopalyazat/2020-2/>) való online feltöltéssel. A beérkezett fényképeket tízfős szakmai zsűri értékelte (Dedák Dalma, Dombi Orsolya, Koczor Sándor, Merkl Ottó, Németh Tamás, Rahmé Nikola, Somay László, Sulyán Péter Gábor, Ujvári Zsolt, Vig Károly), illetve közönségszavazásra is sor került, szintén honlapunkon.

Vig Károly, az MRT elnöke, kihirdeti a XLII. Magyar Rovarászati Napok pályázatának eredményét

A képzőművészeti alkotásokat és a beérkezett gyűjteményt négyfős zsűri értékelt, akik a Társaság választmányi- és vezetőségi tagjai voltak (Merkl Ottó, Puskás Gellért, Szél Győző, Szőke Viktória). A pályázat eredményei a következők:

A „*Fénykép*” kategória díjazottjai:

Potyó Imre: Utolsó keringő (**Fődíj**), **Kis Szilveszter:** Fésűscsapú alszú portréja (**I. díj**), **Kis Szilveszter:** Jégbe fagyott törékenység (**I. díj**), **Potyó Imre:** Zöld sztráda (**I. díj**), **Kis Szilveszter:** Az ollóbüvölő (**II. díj**, **Móczár László különdíj**), **Potyó Imre:** Spórasztráda (**II. díj**), **Kis Szilveszter:** Farkaslégy portréja (**II. díj**), **Bekő Tamás:** Hajnali álom (**II. díj**), **Potyó Imre:** Táncoslégy (**II. díj**), **Bekő Tamás:** Cincérek hercege (**III. díj**), **Bakos Anett:** Hangyák (**III. díj**), **Kis Szilveszter:** Szúnyoglábú légy zsákmányával (**III. díj**), **Berkovics Imre:** Tavaszi álganéjtúró (**Év rovára különdíj**), **Burkovics Balázs:** Az életük immár a kezünkben van... (**Közönségdíj**).

A „*Képzőművészeti alkotás*” kategória díjazottjai:

Bombay Bálint, festmények (**I. díj**), **Buzás Katalin,** pirográfiák (**I. díj**), **Demeter András,** tavaszi álganéjtúró szobor (**I. díj**, **Év rovára különdíj**), **Pethő Csilla,** festmények (**II. díj**), **Csepelláné Kertli Judit,** festmények (**II. díj**), **Szendrey Iringó,** papírbogarak (**III. díj**), **Varga Zsófia,** festmények (**III. díj**), **Farkas Rudolf,** digitális festmények (**III. díj**), **Igazgyöngy Alapítvány,** gyerekrajzok (**Küldöndíj**). Oklevelet kapott **Czimer-Szendrei Judit** (kép bélyegekből), **Fazekas Edit** (festmények), **Lengyel Béla** (szobor).

fotó: Dombi Orsolya

Az „Alkalmazott művészet – Képzőművészet” és „Fénykép” kategória kiállított pályamunkái a Budaörsi Illyés Gyula Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola aulájában

A „*Gyűjtemény*” kategória díjazottja:

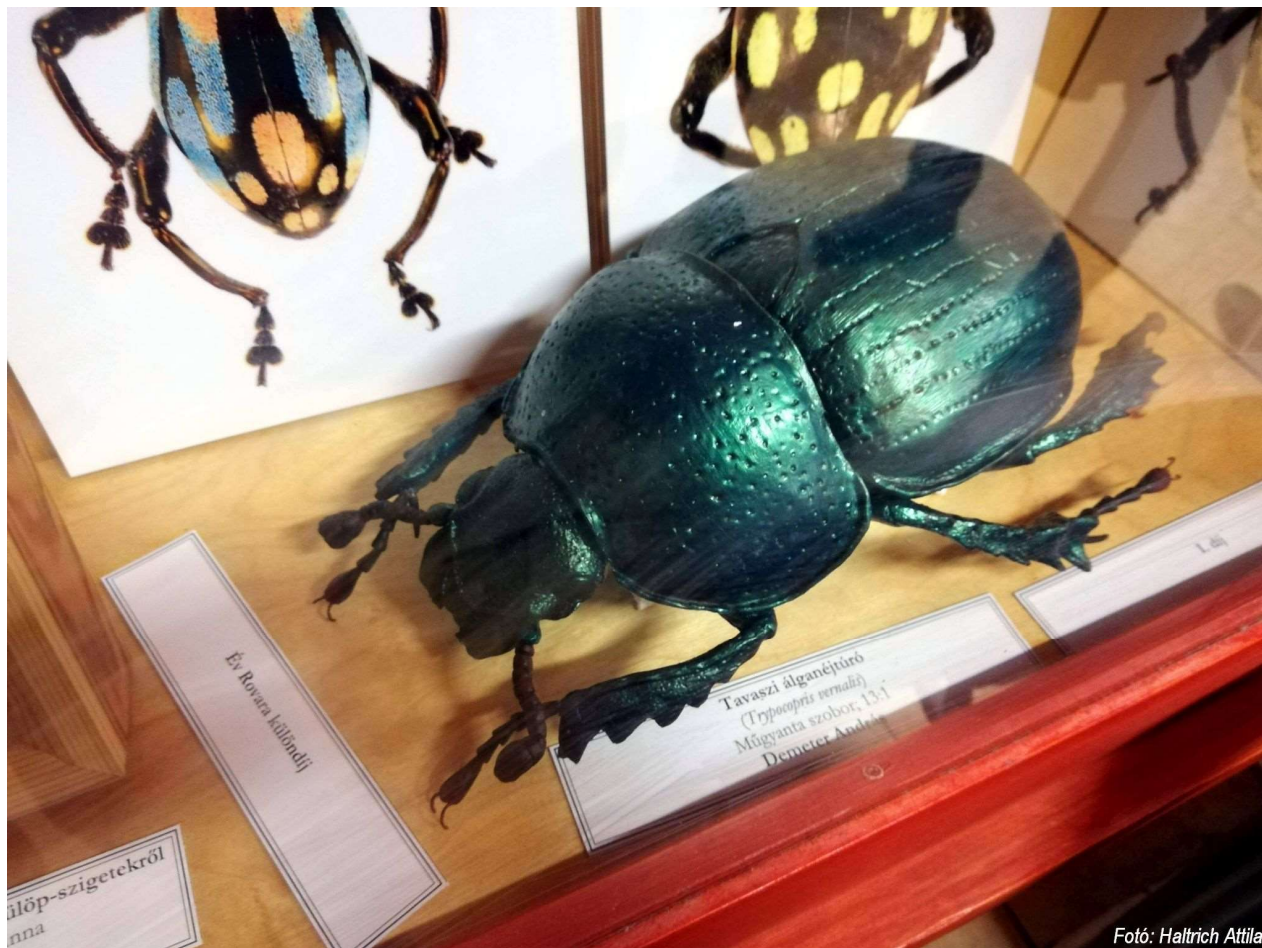
Podlussány Attila és Dusnoki Anna ékszerormányos gyűjteménye.

A díjátadás után **Vig Károly** elnök köszönetet mondott az alkotóknak a pályaműveikért, majd rövid szünet után **Szöcs Gábor** „Barangolások a feromonkutató ösvényein” és **Samu Ferenc** „Szorít a cipő? Meddig nőhet még az emberiség ökológiai lábnyoma a Földön?” című előadásaival zárult a **XLII. Magyar Rovarászati Napok** első ülésnapja.

A 2020. évi rendes közgyűlést szombaton (február 22.) tartotta a Magyar Rovartani Társaság (továbbiakban MRT). Az MRT elnöke, **Vig Károly – a közgyűlés levezető elnöke – köszöntötte a közgyűlés résztvevőit és megnyitotta a közgyűlést.** Bejelentette, hogy az első alkalommal (2020. február 22., 14.30 óra) összehívott közgyűlés határozatképtelen volt. Dr. Vig Károly megállapította, hogy a második alkalommal, 2020. február 22-én, 15.00 órára összehívott közgyűlés – a résztvevők számától függetlenül – azonos napirendi pontokkal, határozatképes. Megállapította, hogy az MRT

34 szavazásra jogosult tagja és **4 szavazásra nem jogosult vendég** tisztelte meg jelenlétével a közgyűlést.

A levezető elnök ismertette a **napirendi pontokat**, amelyeket a közgyűlés nyílt szavazással, egyhangúlag elfogadott. További napirendi pontra nem érkezett javaslat. Ezt követően a levezető elnök a jegyzőkönyv vezetésére **Szőke Viktóriát** kérte fel, a jegyzőkönyv hitelesítésére **Balázs Klárát** és **Both Veronikát**. A közgyűlés a javasolt személyeket nyílt szavazással egyhangúlag elfogadta.

Tavaszi álganéjtűró (szobor, I. díj), Demeter András alkotása

A közgyűlés munkája az elfogadott napirendi pontoknak megfelelően a **2019. évre vonatkozó tisztkari beszámoló**k meghallgatásával folytatódott. A titkári beszámolót **Puskás Gellért** (az MRT titkára), a társaság 2019. évi gazdálkodásával kapcsolatos ellenőri jelentést és pénzügyi beszámolót **Balázs Klára** (a Számvizsgálói Bizottság elnöke), a szerkesztői beszámolót **Merkel Ottó** (a *Folia Entomologica Hungarica* szerkesztője) ismertette. A közgyűlés mindhárom beszámolót tartózkodás és ellenszavazat nélkül, 34 „igen” szavazattal, külön-külön megtartott nyílt szavazással elfogadta.

Az MRT titkára, **Puskás Gellért** beszámolója keretében köszöntötte a **MRT jubileumi tagságot** elérő tagjait. 80 éve lépett be Társaságba **Nagy Barnabás**, 60 éve **Varga Zoltán**; 55 éve **Papp László**, **Rácz Veronika** és **Szerényi Gábor**; 50 éve **Basky Zsuzsa**, **Hangay György**, **Podlussány Attila**, **Szalóki Dezső** és **Szőke Lajos**; 40 éve **Bálint Zsolt**, **Kocsy Gábor**, **Peregovits László**, **Rozner György**, **Székely Péter** és **Szél Győző**; 35 éve **Vig Károly**, ugyanekkor tiszteletbeli tag lett **John B. Heppner**; 30 éve lett tagunk **Fábián György**, **Körtvély Attiláné**, **Nádai László** és **Szövényi Gergely**; 25 éve **Drimmer György**, **Kasper Ágota** és **Tallósi Béla**.

Ezután **Balázs Klára** ismertette az MRT **2020. évi munkatervét** és a **költségvetés tervezetét**, amelyet a közgyűlés nyílt szavazással egyhangúlag elfogadott.

Következő napirendi pontként a **tisztújításra** került sor. A levezető elnök bejelentette, hogy **2020. február 29-én az MRT Választmánya négy tagjának** (Illiczky Sándor, Kutasi Csaba, Szabóky Csaba és Vas Zoltán) **mandátuma jár le.**

Vig Károly bemutatta az **Elnökség és a Választmány által javasolt személyeket** a Választmány megüresedett posztjaira (Dombi Orsolya, Illiczky Sándor, Mezőfi László, Szabóky Csaba és Vas Zoltán). Mivel 2019-ben Rozner István a Választmány örökös tagja lett, öt mandátum betöltésére állított jelölteket az Elnökség és a Választmány.

Papírbogarak
(III. díj) Szendrey Iringó alkotásai

A közgyűlés egyhangúlag elfogadta a tisztségekre tett személyi javaslatokat. Újabb személyre senki nem tett javaslatot. A levezető elnök a Szavazatszedő Bizottság elnökének **Koczor Sándort**, tagjainak **Haltrich Attilát** és **Orosz Andrást** kérte fel. A közgyűlés nyílt szavazással, egyhangúlag elfogadta a Szavazatszedő Bizottság összetételére tett javaslatot és megválasztotta azt. Ezt követően került sor a titkos szavazásra. A szavazat-számlálás idejére a levezető elnök rövid szünetet rendelt el.

A szavazatok összeszámlálása után **Koczor Sándor tájékoztatta a közgyűlést**, hogy a beérkezett **33 szavazat közül 33 érvényes volt**, majd ismertette a szavazás eredményét. Az összesített szavazatok alapján a közgyűlés a választmányi tag tisztségekre az alábbi személyeket választotta meg (a név után zárójelben a kapott érvényes szavazatok száma olvasható):

A Választmány tagja 2023. február 28-ig **Dombi Orsolya (33)**, **Illiczky Sándor (33)**, **Mezőfi László (31)**, **Szabóky Csaba (33)**, **Vas Zoltán (33)**.

A levezető elnök megköszönte a Szavazatszedő Bizottság munkáját, gratulált a tisztségre megválasztott személyeknek.

A közgyűlés utolsó napirendi pontjaként **indítványok** benyújtására volt lehetőség. **Vig Károly** tájékoztatta a közgyűlést, hogy előzetesen a Vezetőség részéről nem érkezett indítvány. **Vig Károly** megállapította, hogy több indítvány nem érkezett, majd megköszönte a résztvevők aktív közreműködését és **bezárta az MRT 2020. évi rendes közgyűlését.**

A XLII. Magyar Rovarászati Napokat, egyben Magyar Rovartani Társaság 2020. évi közgyűlését és 875. ülését három előadás zárta: **Kutasi Csaba** „Védett bogarak a Bársonyos kistájról”, **Kóbor Péter, Rédei Dávid és Kondorosy Előd** „A nagyszemű bodobácsok egyes csoportjainak törzsfjlődése Új-Kaledónia életföldrajzának tükrében (Heteroptera: Lygaeoidea: Geocoridae)” és **Ábrahám Levente, Illiczky Sándor, Körtési Gábor és Simonyi Sándor** „Afrika és Ázsia határán – Oman” című prezentációja.

A Közgyűlésről, a kiállított műtárgyakról, gyűjteményekről az alábbi linke kattintva lehet **több felvételt** megtekinteni. <https://www.rovartani.hu/galeria/>

A pályázatra beérkezett művek értékelései megtalálhatók az [MRT honlapján](https://www.rovartani.hu/2020/02/11/palyazati-eredmenyek/).

<https://www.rovartani.hu/2020/02/11/palyazati-eredmenyek/>,

Az Igazgyöngy Alapítvány által benyújtott gyerekrajzok itt érhetők el:

<https://www.rovartani.hu/2020/02/24/az-igazgyongy-alapitvany-gyerekrajzai-a-xlii-magyar-rovaraszati-napok-palyazatan/>

Szőke Viktória jegyzőkönyvvezető

A MRT üléseken elhangzott előadásokról leadott összefoglalók

<https://www.rovartani.hu/eloadoulesek/>

A MRT 872. ülésén (2019. december 13.) elhangzott előadásokról leadott összefoglalók:

Makroszkopikus vízi gerinctelen felmérések a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság területén. 2018. és 2019. során különböző felmérések keretében makroszkopikus vízi gerinctelen mintavételek történtek a Kiskunsági Nemzeti Park Igazgatóság területén. Ennek során történtek mintavételek a Tiszából, a Duna-völgyi-főcsatornából, Tisza-menti holtmedrekből, szikesekből és időszakos mocsarokból, a Vörös-mocsár különböző medencéiből, halastavakból, illetve különböző egykori kubik- és tőzgebánya-gödörökből. A felmérések során összesen 121 mintavételi helyről gyűjtött, 193 rovar faj összesen 2560 biotikai adatából szeretném bemutatni a legérdekesebb faunisztikai jellegű eredményeket. A felmérések során összesen 39 szitakötő- (Odonata), 8 kérész- (Ephemeroptera), 30 vízi- és vízhez kötődő poloska- (Heteroptera), 101 vízibogár- (Coleoptera) és 14 tegzes- (Trichoptera) faj előfordulását sikerült igazolni a területen. Közülük védettségük miatt kiemelendő fajok: *Aeshna isosceles*, *Coenagrion scitulum*, *Gomphus flavipes*, *Gomphus vulgatissimus*, *Lestes dryas*, *Lestes macrostigma*, *Leucorrhinia caudalis*, *Leucorrhinia pectoralis*, *Libellula fulva*, *Somatochlora flavomaculata*. További nem védett, de országosan ritka, vagy szórványos előfordulású, így értékes faunaelemek voltak: *Dryops rufipes*, *Enochrus hamifer*, *Gerris asper*, *Halipilus maculatus*, *Helophorus grandis*, *Holocentropus dubius*, *Mesovelia thermalis*, *Microvelia buenoi*, *Microvelia pygmaea*, *Tricholeiochiton fagesi*.

Málnás Kristóf, maldas.kristof@gmail.com

Új fürkészdarázsfajok (Ichneumonidae) a Magyar Természettudományi Múzeum gyűjteményéből. Az előadó röviden ismertette a valódi fürkészdarázsak (Hymenoptera: Ichneumonidae) Hártájszárnyúak gyűjteményében (MTM) folyó kutatásának jelentősebb taxonómiai és faunisztikai eredményeit az elmúlt évből. Tizenkettő tudományra új fürkészdarázsfaj került bemutatásra, továbbá két olyan faj, amelyeknek ezidáig ismeretlen ivara került leírásra, valamint egy összefoglaló táblázat a faunisztikai eredményekről (összesen 27 ország faunájára új 154 rekord).

Vas Zoltán, vas.zoltan@nhmus.hu

Viszlát, havasi! – Búcsú a 2019. év rovarától. A havasi cincér volt a 2019. év rovара – a három közösségi jelentőségű rovarfaj közül kimagaslóan a legtöbb szavazattal nyert (vetélytársai a magyar tarsza és a kis apollólepke voltak). A három fajra leadott szavazatok száma (8671) rekord magasságú volt az Év rovара kampányok eddigi történetében. A havasi cincér nagyon jó választásnak bizonyult, hiszen gyakran szerepelt a médiában; számos rendezvényen be tudtuk mutatni; többen ezt a fajt ábrázolták a XLI. Rovarászati Napokon (fotókkal, műalkotásokkal); és az érdeklődő közönség a természetben is megfigyelhette. Az észlelések közül kiemelkedő a Sasoló Természetbúvár tábor találata, mely a faj normafai előfordulását bizonyította, jól azonosítható maradványok alapján.

Merkel Ottó, merkl.otto@nhmus.hu

Bemutatkozik a 2020. év rovара. A Magyar Rovartani Társaság és a Magyar Természettudományi Múzeum internetes szavazásán három lebontó rovarfaj között lehetett választani. A beérkezett 5254 szavazatból 2529 (48,1 százalék) jutott a tavaszi álganéjtúróra, ezért 2020-ban ez lett az Év rovара. A két versenytárs közül az ezüstös ősvorav 2105 (40,1 százalék), a selymes döglégy pedig 620 (11,8 százalék) voksot kapott. A tavaszi álganéjtúró Magyarországon a ligetes, meleg, délies hegyoldalon és zártabb löszgyepeken gyakori. Elsősorban patások trágyájával táplálkozik, de alkalomadtán

tetemeket, gombákat vagy növényi korhadékot is fogyaszt. Lebontó tevékenységével hozzájárul a tápanyagok talajba juttatásához és a talajképződéshez, ami a támogató ökoszisztéma-szolgáltatások közé tartozik.

Merkl Ottó, merkl.otto@nhmus.hu

A MRT 873. ülésén (2020. január 17.) elhangzott előadásokról leadott összefoglalók:

Megjelent Magyarország nagylepkéinek határozója. A mai napig nem készült olyan határozókönyv, amelyben a nagylepkék összes (vagy közel összes) magyarországi faja helyet kapott volna. Az előadásban említett könyv szeretné pótolni ezt a hiányt összesen 1297 faj bemutatásával, melyek között néhány, régebben „molylepkék” néven összefoglalt család feltűnő faja is helyet kapott. A határozókulcs felépítése eltér a megszokott szerkezettől: itt kérdéseket fogalmaztam meg, amelyekhez válaszlehetőségek tartoznak (egy kérdéshez többnyire kettő). Ezek közül kell kiválasztani a helyes feleletet, ahonnan nyíl vezet a következő kérdéshez. Folytatva utunkat a megfelelő nyilak mentén, előbb-utóbb megérkezünk a tanulmányozott példány fajnevéhez. A határozókulcsot kiegészíti egy bevezető, amelyben összefoglalom a legfontosabb lepke-megfigyelési módszereket és a kulcsban használt szakkifejezéseket. A kulcshoz 29, színes fényképekből álló tábla is tartozik, melyek az egymáshoz igen hasonló fajok közül csak egyet-egyét tartalmaznak, ugyanis e tábláknak nem célja minden faj bemutatása, csak a határozás ellenőrzése: az eredményül kapott faj tényleg úgy néz-e ki, mint a vizsgált példány. A kulcsban külön jeleztem a kizárólag ivarszerveik tanulmányozásával elkülöníthető fajokat; a könyv ilyen vizsgálatokhoz is segítséget nyújt.

Tóth Balázs, toth.balazs@nhmus.hu

Sajátos finomszerkezetű cercusz a tiszavirág hímjeinél, avagy speciális morfológiai adaptáció a speciális párzási viselkedésnek megfelelően. Pásztázó elektronmikroszkóp (SEM) segítségével vizsgáltuk a tiszavirágok [*Palingenia longicauda* (Olivier, 1791)] cercuszán található képletek finomszerkezetét. Ennek eredményeként a különböző kémiai- és rezgés érzékelő receptorokon túl a tiszavirág hímek cercuszainak sertéin sajátos, hosszirányban futó barázdát sikerült megfigyelni, amely látszólag egy bazális helyzetű, páros nyílású, pórus-szerű képlettől ered. Ilyen szerkezetű sertéket nem sikerült megfigyelni a többi vizsgált kérész imágó (*Ephemera lineata* Eaton, 1870, *Ephemera vulgata* Linnaeus, 1758 és *Ephemerella ignita* (Poda, 1761) [Ephemeroptera: Ephemeridae, Ephemerellidae]) cercuszain, sem pedig a nőtény egyedeken.

A tiszavirág nászrepülése és párzása a többi kérésztől eltérően közvetlenül a víz felett történik, amelynek során a hímek hosszú időn keresztül cercuszaikat a vízfelszínre érintve cikáznak. Feltételezésünk szerint a cercusz serték megfigyelt morfológiája ezzel hozható összefüggésbe. Vagyis a megfigyelt páros pórusok – külső morfológiájuk alapján – hidrofób anyagot termelő mirigyek nyílása lehet, a barázda pedig a váladék elosztását szolgálhatja a sertéken, ami összességében az egyed elázását és vízbefulladását késleltetheti.

Málnás Kristóf, Lengyel Szabolcs, malnas.kristof@gmail.com, lengyel.szabolcs@okologia.mta.hu

Adatok a Közel-Kelet kabóca faunájához. A múlt év őszén két közel-keleti kutató két hetet töltött taxonómiai munkával a Magyar Természettudományi Múzeum szipókás gyűjteményében. Távozásuk előtt közel másfélszáz determinálatlan kabócát ajándékoztak az intézménynek, meghálálva ezzel munkájuk eredményes és szakértő támogatását. A kapott anyag vizsgálata előtt áttekintettük a fenti terület kabóca kutatásának eddigi eredményeit, ezt ismertetjük röviden az alábbiakban. Az első nagyobb volumenű kutatás Haupt nevéhez fűződik. Ő 1927-ben publikált fénycsapda anyagok feldolgozásából származó eredményeket, ezzel a szórványos kutatásokból már ismert 18 fajos lista 69-re bővült, köztük 5 genusz 27 faja új taxonként jelent meg. Az igazi áttörést Linnavuori kutatása hozta, az 1962-ben általa publikált adatokkal 250-re bővült a megismert fajok száma, ebből közel két tucat új taxont sikerült kimutatnia. A sort Dlabola folytatta, aki 1965-ben a Klapperich-gyűjtemény anyagának feldolgozásából 100 fajt publikált, közülük 13 új taxon került bevezetésre. Közlése szerint feltételezhetően 400-500 fajra tehető a területen előforduló már ismert és még feltárássra váró kabóca fajok száma. A kezdeti számot tovább növelte 1994-es közleményében, ahol 34 új

taxon került leírásra, legtöbbjük Irán, Izrael, Szíria és Törökország területéről származott. A kapott ajándék anyag előzetes vizsgálatát elvégeztük. Eddigi ismereteink szerint 10 család 36 faja szerepel benne, ez a szám várhatóan bővül még 4-5 fajjal. A már eddig is ismert fajok mellett két tudományra új taxon gazdagítja majd a terület fajlistáját. Bemutatjuk eddigi fajlistánk állatföldrajzi megoszlását, néhány érdekes állat képét, és egy-két taxonómiai érdekességre is felhívjuk a figyelmet.

Orosz András, Kóbor Péter, MTM Allattár – Szipókás rovarok gyűjteménye

Nyolc év után ismét a Szebeni-havasokban. Az előadás címe arra utal, hogy 2011 nyarán már szerveztünk Rovarásztábort a Stezii-patak völgyében, ahonnan aztán bejártuk a vidéket, megmásztuk a hegység legmagasabb csúcsát (Cindrel 2244 m). Akárcsak 8 éve, most is meglátogattuk Nagyszeben óvárosát, a szelindeki parasztvárat, Kisdisznód és Nagydisznód erődtemplomát, majd fürdöttünk a vízaknai sóstavakban. Egésznapos út keretében, ki busszal, ki telekabinnal, de feljutottunk a Fogarasi-havasok legnagyobb tengerszeméhez, a Balea-tóhoz. Rovarásztunk, botanizáltunk, gombásztunk a környéken, sok felvétel készült, melyekből egy válogatás [itt](#), [itt](#) és [itt](#) megtekinthető.

Haltrich Attila, Hark Uwe és Kovács Zsófia, haltrich.attila@kertk.szie.hu

A MRT 874. ülésén (2020. február 21.) elhangzott előadásokról leadott összefoglalók:

A 2020. év rovara a tavaszi álganéjtúró? De miért pont ő? A nagyvárosok polgármesterei rettegnek attól a pillanattól, amikor a köztisztasági vállalat munkatársai sztrájkba lépnek: az utcákat pár nap alatt ellepi a szemét. Keserű meglepetés volt, hogy mindez a természetben is megtörténhet: az ember akaratlanul ökológiai katasztrófát idézett elő Ausztráliában, ahol a természetes „takarítók” hiányában viszonylag rövid idő alatt a legelő marhaállomány ürüléke elborította a legelőket. Bűszkék lehetünk rá, hogy Ausztrália a gyakorlati megoldást egy magyar rovarásznak, Bornemissza Györgynek köszönhette. A történet önmagában is igen tanulságos volt, és ráirányította a figyelmet a természetben lebontó tevékenységet végző szervezetek fontosságára. Nélkülük más élőlények elhalt maradványai – a holt fa, a lehullott avar, a trágya és a tetemek – óriási mennyiségben halmozódnának fel, és szinte élehetlenné tennék bolygónkat. Az „Év rovara 2020” szavazás mindhárom jelöltje lebontó tevékenységet végző szervezet volt. Az előadás az általuk végzett lebontó folyamatokon keresztül mutatja be őket, kiemelten a legtöbb szavazatot kapott tavaszi álganéjtúrót.

Vig Károly, Savaria Múzeum, Szombathely

Kincsek a Kopárokon. A Budaörsi Kopárok kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HU-DI20010) Natura 2000 adatlapján 5 növényfaj és 12 állatfaj szerepel, ez utóbbiak közül 6 rovarfaj. A területet a 15. század előtt erdő borította, majd később szőlővel telepítették be, de a mezsgyéken és a különösen meredek oldalakon fennmaradt a pusztai vegetáció. A 19. század végén a filoxéra megsemmisítette a szőlőket. Az 1950-es években a kopárfásítás keretében feketefenyőt ültettek a gyepekre. Ez a káros gyakorlat mára megszűnt, a Duna-Ipoly Nemzeti Park a fenyők eltávolítását végzi. A megmaradt sziklagyepek és lejtősztyepppek visszahódítják a letisztított vidékeket. Ma a Budaörsi Kopárok a Budai-hegység egyik legértékesebb része. Az előadás bemutatja a terület Natura 2000-es fajait, valamint további értékes védett vagy faunisztikailag érdekes állatokat.

Merkl Ottó, merkl.otto@nhmus.hu

Barangolások a feromonkutatók ösvényein. Ez az előadás a Rovarászati Napok keretében az II-lyés Gimnáziumban hangzik el. Elsősorban a fiataloknak szól. Azoknak, akikben él a felfedezés, az új, az ismeretlen megismerésének vágya és a természet, a rovarvilág szeretete. Egy kísérletes tudományterületre pillanthatunk be, a lepkék szexfermonjának felderítésébe. Megismerkedhetünk néhány olyan műszerrel, amelyek a biológia és a kémia határán segítenek megfejteni a feromonmolekulákba kódolt üzeneteket (bioszenzoros gázkromatográf, rovar-szélcatorna). Egy példa kapcsán rávilágítunk arra is, hogy egy felfedezés, egy aknázómoly feromonjának azonosítása, hogyan segíti a vadgesztenyefák védelmét. Az előadás során talán az is kiderül, hogy a kihívásokkal, buktatókkal teli kutatói pálya miért lehet számukra ellenállhatatlanul vonzó.

Szócs Gábor, szocs.gabor@agrar.mta.hu

Szorít a cipő? Meddig nőhet még az emberiség ökológiai lábnyoma a Földön? A Földön egyre többen leszünk és mindenki egyre jobban is szeretne élni. A mostani fiatalokat egyre inkább feszíti az a kérdés, hogy lehetséges-e jóllétünk fenntartása, növelése a bolygó végzetes tönkretétele nélkül? Az előadásban amellet szeretnék érvelni, hogy a folyamatok megértésével, cselekedni akarással és összefogással ez igenis lehetséges kell, hogy legyen, és ebben mai tinédzser generációnak döntő szerepe lesz. Fontos megérteni az ökológiai lábnyom fogalmát, azt, hogy miképpen vesszük igénybe a természet megannyi szolgáltatását. Ezt átlátva lehet cselekedni, hogy úgy örizzük meg a földi ökoszisztémát, hogy az még sok generáción át biztosítsa az emberiség jövőjét.

Samu Ferenc, ATK NŐVI

A MRT 875. ülésén (2020. február 22.) elhangzott előadásokról leadott összefoglalók:

Védett bogarak a Bársonyos kistájról. A Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság megbízásából vizsgáltuk a Bársonyos Kiemelt Jelentőségű Különleges Természetmegőrzési Terület bogárfajait. 2019. február 20. és augusztus 1. között 38 palackcsapdával, 120 talajcsapdával, 2 ablakcsapdával, fűhálózással, parttaposással, valamint egyeléssel mintegy 10 ezer bogarat gyűjtöttünk és határoztunk meg. A vizsgálat során összesen 36 családba tartozó 282 bogárfajt sikerült kimutatnunk. A fajok között 39 védett bogarat találunk, melyből 6 Natura 2000 jelölőfaj. A védett bogárfajok családok szerinti megoszlása a következő: futóbogarak (Carabidae): 12, ganéjtúrók (Scarabaeidae): 7, cincérek (Cerambycidae): 12, szarvasbogarak (Lucanidae): 3, állasbogarak (Rhysodidae): 1, csorványfélék (Glaresidae): 1, pattanóbogarak (Elateridae): 1, gyászbogarak (Tenebrionidae): 1, lapbogarak (Cucujidae): 1.

Kutasi Csaba, MTM BM, kutasi.csaba@nhmus.hu

A nagyszemű bodobácsok egyes csoportjainak törzspejlődése Új-Kaledónia életföldrajzának tükrében (Heteroptera: Lygaeoidea: Geocoridae). A nagyszemű bodobácsok (Geocoridae) egy közepesen fajgazdag, ám morfológiáját tekintve annál változatosabb csoport. Kutatása néhány régiót tekintve elhanyagolt, rendszertana terén sok a bizonytalanság, ellentmondás. Ez különösen igaz az Ausztráliától keletre eső területek, mint például a sajátos élővilágú és kérdéses életföldrajzú Új-Kaledónia esetén. Ez a szigetvilág jelenleg önálló biogeográfiai régiót alkot és „biodiverzitási forrópontként” tartják számon egyedi állat- és növényvilága miatt.

Az Új-Kaledónia bodobácsfaunáját érintő kutatások többsége – így a Geocoridae család itt élő taxonjainak vizsgálata – a XX. század első évtizedeiben abbamaradt. A nagyszemű bodobácsokat illetően az egyes taxonok típusanyagainak elvesztése, tisztázatlan helyzete máig feloldásra váró problémákat eredményezett. Munkánk során ezen taxonok taxonómiai revíziója mellett törzspejlődésük kérdéseit is elemeztük filogenetikai rekonstrukció segítségével.

A rekonstrukciók eredményeként kapott törzsfák elemzése alapján elmondható, hogy Új-Kaledónia a nagyszemű bodobácsok tekintetében is egyedülálló faunával rendelkezik, három endemikus genus 8 fajának ad otthont. Ez a fauna több lépcsőben alakult ki, azaz a ma itt élő fajok ősei különböző földtörténeti korokban települtek be és fejlődtek ebben az elzárt régióban. A szárnypolimorfizmus és röpképtelenség kialakulása, illetve a csoport fosszilis képviselőnek morfológiája arra enged következtetni, hogy a törzsfák alapi helyzetű taxonjai a szigetvilág faunájának legrégebbi elemei is lehetnek.

Kóbor Péter, Rédei Dávid és Kondorosy Előd, MTM Állattár

Afrika és Ázsia határán – Omán. Omán három magyarországnyi területű szultánság az Arab félsziget délkeleti részén. A viszonylag kisszámú őslakosság mellett a népesség jelentős részét mára már a különböző ázsiai országokból érkezett vendégmunkások teszik ki. Az ország meglehetősen jó gazdasági helyzetét olajkincse alapozta meg. Omán nagy részét sivatag teszi ki, azonban az északi régióban jelentős hegyvonulatok is találhatóak. Az ország délnyugati szegletében – amiről kevesen tudnak – pazar élővilágú monszun-esőerdő található. Flóráját és faunáját a palearktikus és trópusi elemek változatos keveréke jellemzi. Sokszínűsége és biztonságos belső viszonyai ellenére Omán még nem tartozik a gyakori turisztikai célpontok közé, bár mostanában egyre többen választ-

ják úticélnak. A szerzők az ország általános ismertetését követően egy 2018 októberi és egy 2019 áprilisi gyűjtő expedíció eredményeiről számolnak be egy órában. A jellegzetes tájegységek jellemzése mellett az út során megfigyelt botanikai, rovartani és egyéb állattani érdekességekről készült fényképek kerülnek bemutatásra.

Ábrahám Levente, Ilniczky Sándor, Körtési Gábor és Simonyi Sándor,
dr.levente.abraham@gmail.com, ilniczkysandor@gmail.com

Sajtófigyelő

Fekete légytel táplálná a világot a magyar vállalkozás. A fekete katonalégy tenyésztésével, valamint tartás- és feldolgozástechnológiájának fejlesztésével foglalkozik egy magyar vállalkozás. Céljuk: fehérje előállítását környezetbarát módon, a lehető legkisebb ökológiai lábnyomot hagyva maguk után.

https://mandiner.hu/cikk/20191212_fekete_leggytel_taplalna_a_vilagot_a_magyar_vallalkozas
<https://www.grinsect.com/>

Katona Gergely

Akit foglalkoztat a téma, érdemes beleolvasnia Darvas Béla írásába is, ahol olyan veszélyekre figyelmeztet a rovarévés kapcsán, melyekre nem sokan gondolnak.

<https://www.facebook.com/ecofriagro/posts/2816317841794870>

A sivatagi sáskáktól még a repülők is megfutmodnak. „Kelet-Afrikát az utóbbi negyedszázad legszörnyűbb sáskajárása sújtja. Az egyiptomi vándorsáskák* (amelyeket egyszerűen sivatagi sáskáknak is neveznek) észak felől támadják Kenyát, Etiópiát, Szomáliát és Ugandát, és inváziójuk megállíthatatlannak látszik. Nagyon valószínű, hogy miután felzabáltak minden ehetőt, nyomukban éhínség következik.”

Sivatagi vándorsáska
(*Schistocerca gregaria*) nimfája

fotó: AtelierMonpli

https://index.hu/techtud/2020/01/22/sivatagi_saska_egyiptomi_vandorsaska_saskajaras_invazio_afrika_kenya_etiopia_ehinsag/

*Egyiptomi vándorsáska márpedig nincs

A Kelet-Afrikában és a Közel-Keleten jelenleg pusztító faj (*Schistocerca gregaria*) magyar neve **sivatagi vándorsáska** vagy **afrikai vándorsáska**. Nem keverendő össze a szintén méretes **egyiptomi sáskával** (*Anacridium aegyptium*). Az utóbbi faj Dél-Európa tengerparti tájain is honos, ezért jól ismerhetik a Mediterráneumban nyaralók. Sőt, ahhoz hogy találkozzunk vele, még Dalmáciába sem feltétlenül kell utaznunk, ugyanis dísznövény és déli gyümölcs szállítmányokkal rendszeresen behurcolják Magyarországra is. Az egyiptomi sáskát gyakran szintén az egyiptomi vándorsáska magyar névvel illetik – megint csak helytelenül, ugyanis ez a faj nem vándorsáska. Az igazi vándorsáskákra jellemző a fázis polimorfizmus, a két különböző fázis egyedei alaktani, élettani és viselkedési szempontból egyaránt különböznek. A „normális” sáskaéletet élő magányos (*solitaria*) fázisból megfelelő körülmények esetén néhány generáción keresztül (átmeneti fázis) alakul ki a tömeges (*gregaria*) fázis. A „vándorsáskák” tehát nem egy rendszertani kategória, több távolabbi rokonságban álló faj tartozik ebbe a csoportba, amelyeket a hasonló biológiájuk köt össze. Hazánkban két vándorsáska él: a védett keleti vándorsáska (*Locusta migratoria*) és a szintén meglehetősen ritka marokkói sáska (*Dociostaurus maroccanus*).

PG

Rövid-hírek

A vándor óriásacsa (*Anax ephippiger*, Burmeister, 1839) előfordulása déli vidékeinken.

A kései karcsúacsák (*Aeshna mixta*) délutáni rajzását figyeltem Érsekcsanád (Bács-Kiskun megye) közelében a bicikliút mellett, 2019. szeptember 8-án. Útszéli röpködésük során a műút fölé is kirepültek. Noha tilos autóval felhajtani az egy nyomsávós Duna-töltés betonútjára, szokás szerint mégis meglehetősen nagy autóforgalom előtt kellett ötpercenként kitérnem. Ez a faj nálunk augusztus-szeptemberben ország-szerte gyakori. A száguldó

autók sok kései karcsúacsát elütöttek, ezek mellett megálltam, hogy felvéve tanulmányozzam őket. A rajok jórészt hím egyedekből álltak. Hét elütött és felszedett kék hímre csak egy zöld színű nőstény jutott.

Érdekes volt megfigyelni, hogy a cikázó rajok kis csapatai kb. 200–250 lépés távolságra helyezkedtek el egymástól. Alacsonyan, az út melletti fű fölött repültek, olyan gyorsan, hogy szemmel alig lehetett követni az egyes egyedeket. Természetesen az élelemszerzés vonzotta őket ezekre a helyekre. Szintén rajzó szárnyas hangyákat kaptak el a levegőben! Mégpedig villámgyorsan, így a sokkal lassabban repülő szárnyas hangyáknak esélyük sem volt a menekülésre. Becslésem szerint egy-egy ilyen rajban 25–30 egyed cirkált, de láttam már ennél jóval nagyobb egyedszámú csapatokat is. Most eszembe jut az is, amikor jó pár évvel ezelőtt alkonyatig figyeltem ezeknek a szép rovaroknak tömeges rajzását. A Duna egyik ligeterdejében voltam akkor, a nap lenyugodott már, aztán be is sötétedett. A szúnyogok milliárdjaiból bőséges zsákmány jutott nekik. A végén leszállt az est, a szitakötőket már nem láttam, de halk szárnyberregésük elárulta, hogy változatlanul a fejem fölött röpködnek és a vacsorának még koránt sincs vége.

Biciklimmal újra csak megálltam egy elgázolt szitakötő mellett. Amint lehajoltam hozzá, rögtön feltűnt szép világosbarna, zöldszemű karcsúacsára (*Aeshna isoceles*) emlékeztető színe és a világoskék színfolt a második potrohszervénen! Először megörökittem, majd óvatosan felszedtem az úttestről, bízva abban, hogy a maradványok alapján sikerül majd otthon meghatároznom. Így is történt! Egy hím vándor óriásacsát találtam. A szárnyerezet, valamint a felső potrohfüggelék teljesen épek maradtak. A sikeres határozást a rovar hosszú, világosbarna szárnyjegye, a test színe és mérete is segítette.

Feltételezem, hogy ez a példány a kései karcsúacsák csapatához csatlakozott, és velük együtt táplálkozott, amikor elütötték.

A vándor óriásacsa igazi vándorfaj, hazánkba mégis ritkán vetődik el. Irodalmi adatok szerint gyűjtötték Budapesten és Gödöllőn. Előfordult a szegedi Kunfehértón is. Bács-Kiskun megyében, a Csepel szigettől délre eső Solti síkságon, valamint a Kalocsai Sárközben eddig négy adatát jegyezték fel az elmúlt évtizedekben. Ezekből az egyik megfigyelést pontosan ismerjük: Kalmár Attila 2010. július 31-én lefényképezett egy hím egyedet a kiskunsági Kelemen-széken.

Igazi hazája Afrika és Ázsia. Az ázsiai monszun után nagy rajokban kezd el vándorlását nyugat felé, melynek során szinte egész Európát bekóborolja. Áprilistól egészen októberig van esély arra, hogy találkozzunk vele. A sekély, tehát gyorsan átmelegedő vizeket szereti. Az sem jelent gondot számára, hogy szelek szárnyán kirepüljön a nyílt óceán fölé. Így eljutott a Brit-szigetektől északra

eső Feröer szigetekre, sőt még tovább, Izlandra, ahol egy elpusztult egyed alapján határozták meg a fajt.

Olykor Észak-Afrikából megfelelő déli szelekkel jut el Dél-Európába. A nyár folyamán kinevelődik ugyan egy nemzedék, télen azonban minden pete és lárva elpusztul. Megfigyelték, hogy az imágók tandem formációban párosodnak.

Európában valószínű, hogy nem állandó faj, mégis az utóbbi évek adatai alapján rendszeres vándorlóként tarthatjuk számon.

Befejezéséppen megjegyzem, hogy az országutak mentén – de még az árvízvédelmi töltés aszfaltján is – rengeteg elütött madarat, emlőst és még ezeknél is több rovert lehet találni. Most csak három rovarfajt említek meg. Idén május folyamán egy 500 méteres szakaszon belül két elütött délvidéki poszméhet (*Bombus argillaceus*) azonosítottam. 25 kilométeres bicikli utam során, az útszéleken összesen 5 elpusztult egyedem találtam.

Ilyenkor szeptemberben, októberben pedig 30 méterenként látok egy-egy kilapított sisakos sáskát (*Acrida ungarica*), és sajnos az imádkozó sáskákat (*Mantis religiosa*) sem kímélik az autókerekék.

Sipos Bárok Botond, Fajs

Új bagolylepke felbukkanása Magyarországon

Bár évről évre találnak hazánk faunájára új nagylepkefajokat, ezek nagy többsége kis vagy közepes termetű, szürkés-barnás színezetű, kevésbé látványos állat. Ezért is figyelemre méltó a *Thysanoplusia orichalcea* aranybagoly egy példányának előkerülése. Ez a lepke trópusi-szubtrópusi elterjedésű, azon az éghajlaton több haszonnövényt is károsít, ugyanakkor Európa mediterrán partvidékére már csak rendszeres vándorként jut el. A földrész belsejében pedig csak igen ritkán, szórványosan bukkan fel.

2019. október 18-án a *T. orichalcea* nőtény egyedére figyelt fel Balogh Diána a Tolna megyei Szakályon, este háromnegyed 8 körül. A lepke egy családi ház terasza feletti hagyományos izzószálas lámpa körül keringett nyugtalanul, majd egy árnyas zugban nyugodott meg. A példányt Balogh Diána élve megfogta, fényképet készített róla, és előzetesen azonosította.

A fényképet feltöltötte egy Facebook-csoportba, ahol Károlyi Balázs, a www.izeltlabuak.hu honlap létrehozója és tulajdonosa rátalált, majd az azonosítás megerősítése céljából elküldte Tóth Balásznak.

Thysanoplusia orichalcea Szakályon, 2019. október 19-én. Balogh Diána fényképe

A példányt Balogh Diána (Tóth Balázs kérésére) a Magyar Természettudományi Múzeumnak ajándékozta, ahol előzetes azonosítását sikerült immár megerősíteni. 2019-ben több vándorlepkefaj is különösen nagy tömegben érte el a Kárpát-medencét. A leglátványosabb közülük talán a bogáncslepke (*Vanessa cardui*) volt; tömegességét

jól érzékelteti az az eset, amikor a Börzsönyben ennek a nappali lepkének egy éjszaka három egyedét is megfogta egy hordozható fénycsapda.

A déli aranybagoly (*Chrysodeixis chalcites*) – mely ugyanabba az alcsaládba tartozik, mint a *T. orichalcea* – eddig sosem tapasztalt egyedszámban fordult elő. A Magyar Természettudományi Múzeum gyűjteményében 2019 elejéig összesen hat magyarországi példánya volt fellelhető, azonban

legalább 20 egyeddel gazdagodott a gyűjtemény abban az évben! Ezek után a *T. orichalcea* felbukkanása nem érte teljesen váratlanul a lepkészeket, bár nem is számítottak rá. A következő, várhatóan egyre melegebb években egyre nagyobb eséllyel jut majd el hozzánk ez a látványos lepke, ugyanakkor fagyérzékenysége miatt sosem fog meglepedni és akkora kártételt okozni, mint a trópusokon.

A *T. orichalcea* első ismert hazai előfordulása jól mutatja a közösségi adatgyűjtés, a „citizen science” hasznosságát.

A *T. orichalcea* az őshonos fajok közül talán a nagyfoltú bagolyra (*Diachrysia chryson*) emlékeztet leginkább, nagy termete és a szárnysegélyhez közel lévő aranyfoltja miatt, amelynek alakja és mérete egyértelmű határozóbélyeg a hazai faunában. Ezért, rímelve az előbb említett lepke nevére, a *T. orichalcea* fajnak az „óriásfoltú aranybagoly” magyar nevet javasoljuk.

A lepkefaj hazai felbukkanásáról a következő szakcikk számol be:

Balogh D. & Tóth B. (2019): First record of *Thysanoplusia orichalcea* (Fabricius, 1775) (Lepidoptera: Noctuidae, Plusiinae) in Hungary – *Folia Entomologica Hungarica* **80**: 287–291. DOI: 10.17112/FoliaEntHung.2019.80.287

Balogh Diána, Tóth Balázs